СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 67. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 23-го березня 1938. No. 67. Jersey City, N. J., Wednesday, March 23, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УСПІШНИЙ КОНЦЕРТ У ШІКАГО НА НАРОДНЮ ЛІЧНИЦЮ

ШІКАГО. — Минулої неділі відбувся в Шікаго, в Авдиторії Шопена, концерт пані Марії Сокіл і Антона Рудницького. Простора саля була виповнена вщерть людьми. Артисти своїм мистецьким виконанням захоплювали слухачів, які оплесками змушували їх до наддатків. Грошей зібрано поверх $1,000. По концерті комітет влаштував у честь артистів бенкет.

ЗАЯВА ПОЛЬСЬКОГО АМБАСАДОРА.

ВАШИНГТОН. — Польський амбасадор у Вашингтоні, граф Потоцкі, перед зібранням кореспондентів заявив, що Польща викликала цей останній натиск на Литву тому, що вона хоче змусити тим Литву приступити до „невтрального бльоку", який творить Польща. До того бльоку крім Польщі належатиме Румунія, Латвія, Естонія, Фінляндія і Литва. Остання була на перешкоді творенню цього бльоку, говорив амбасадор, і тому Польща мусіла силою примусити її навязати приятельські зносини з Польщею.

ДЕРЕ КОЗА ЛОЗУ, А ВОВК КОЗУ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ню Йорку, Ля Ґвардія, висказав гостру критику на адресу стейтового уряду, закидаючи йому, що він не бере під увагу потреб міста і забирає для себе всі приходи з податків. Таке недбале становище стейтового уряду до міста змусило заряд міста обтяти на десять відсотків поміч безробітним, говорив Ля Ґвардія.

ОЛБАНІ. — Ґубернатор Лімен написав до фінансового комітету у федеральнім сенаті листа, в якім гостро скритикував поступовання федерального уряду. Лімен говорив, що федеральний уряд захоплює для себе всі податкові джерела, не звертаючи цілком уваги на потреби поодиноких стейтів. Тим він фактично ламає духа американської конституції. Бо американська конституція застерігає для поодиноких стейтів великі суверенні права. Стейтовий уряд це не якийсь собі другорядний уряд, говорив Лімен; він стоїть на тім самім рівні, що федеральний уряд.

МОРҐАН ОПИРАЄТЬСЯ РУЗВЕЛТОВИ.

ВАШИНГТОН.—Артур Морґан, головний предсідник найбільшого державного підприємства, „Тенесі Велей Оторити", далі вперто відмовляється зізнавати перед президентом Рузвелтом у справі надужиття у тому підприємстві, а також відмовляється резиґнувати. Він домагається конґресової провірної комісії, яка провірила працю його двох нижчих директорів, котрі, як це він твердить, надуживали своєї власти і грошей. Президент домагається від Морґана доказів на свої закиди, а Морґан каже, що він ті докази дасть конґресовій комісії. Президент грозить, що його усуне за опір, а Морґан каже, що президент не має права його усувати. Тепер президент дав Морґанові ще 24 години, а Морґан згори каже, що не змінить своєї думки, бо вже надумався.

КОНҐРЕС УХВАЛИВ ГРОШІ НА ФЛЬОТУ.

ВАШИНГТОН. — Палата представників у конґресі ухвалила тисячу сто мілionів долярів на розбудову американської военної фльоти і літаків. За ті гроші побудують 46 бойових кораблів: три кораблі найтяжчого типу, два кораблі-летовища (авіоматки), девять легких кружляків, двацять три нищильники і девять підводних човнів. Крім того побудують три тисячі бойових літаків і відповідне число ремонтних кораблів.

ЗАВОРУШЕННЯ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО СИТІ. — Між мексиканським урядом та чужими копальняними й нафтовими компаніями прийшло до цілковитого розриву. Після відмови компаній заплатити величезні суми данин у формі робітничих заплат, уряд сконфіскував майно тих компаній. Робітничі комітети заняли бюра компаній і почали самі господарити. Притім серед робітників слідне озлоблення супроти чужинців, головно американців і брітійців. Багато американців покидають свої доми і помешкання та втікають до безпечніших місць. Американський секретар стейту, Кордел Гол, звернув увагу мексиканському урядові, щоб він був трохи лагіднійший і не посував справи до занадто гострого вигляду.

УВІЛЬНИЛИ ЖІНКУ, ЩО ЗАМОРДУВАЛА ЧОЛОВІКА.

НЮ ЙОРК. —Нюйорський суд увільнив жінку Райен, що замордувала вистрілом з револьвера свого чоловіка. Її чоловік був поліцай, а притім великий пияниця і часто знущався над нею. Це лава присяглих суддів взяла під увагу і вбивницю увільнила.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ПОЛЬСЬКА ПРОПАҐАНДА ЗА ВІЙНУ.

Це радіофотографія зо сцени у Вильні, що представляє юрбу поляків, що демонструють за війну проти Литви. Напис на прапорі каже: „Вожде-маршалку, веди нас на Ковно!"

ХТО ПОМАГАЄ ЧЕРВОНИМ В ЕСПАНІЇ.

„Джорнале д'Італія" пише, що транспорти добровольців для валенсійського уряду йдуть не тільки з Франції і СССР, але й з інших держав. Типовим прикладом є Австрія, де при кінці січня ц. р. звербовано 40 людей до еспанської червоної армії. Але їх арештували. Іншу групу австрійських добровольців зловили на швайцарському кордоні. Вербункові акції в Австрії провадили жидівка-комуністка Мелянія Ернст та жид Ізаак Шоб, яких арештували.

В Югославії вербують добровольців головно між політичними еміґрантами, що походять з італійських прикордонних провінцій. Цих добровольців забирали на кораблі в Спліті. З черги щоденник подає дані про транспорти людей і военного матеріялу з Норвеґії, Бельґії, Злучених Держав, Греції і Чехословаччини. При кінці грудня м. р. було по стороні червоних 5,500 добровольців з Чехословаччини, з чого 1,000 специялістів. Крім цього фабрика Скоди доставляла постійно военний матеріял до червоної Еспанії. На еспанському летовищі в Сабаделі було в січні ц. р. 40 літаків, що їх привезли з Чехословаччини.

НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ І НЕДОСТАЧІ.

Московська „Правда" критикує науковий та фаховий рівень совєтських лікарів і пише, що совєтські медики не поглиблюють свого знання. Крім того „Правда" виказує великі організаційні недостачі шпитальництва, підкреслюючи, що окружні відділи здоровля цікавляться більше адміністраційною справою, але ні трохи не дбають про добір лікарського персоналу. Районові шпиталі не можуть обслужити хорих. У такому шпиталі є 60 до 70 ліжок на 25 до 40 тисячі людности. За рік через такий шпиталь проходять 3 до 3 і пів тисячі найріжнородніших хорих.

ЗУБ ЗА ЗУБ.

Англія ще досі не рішилася, чи признати італійського короля цісарем Етіопії. У звязку з тим відомий ґлузун, Бернард Шов, вислав до редакції щоденника „Таймс" письмо з таким проєктом: „За те, що Англія не хоче признати італійського короля цісарем Етіопії, Італія не повинна на майбутнє признавати англійського короля цісарем Індії". Так, на думку Шова, вирівнялисьб англійсько-італійські рахунки.

І В БРЕТОНІЇ МОВНА ВІЙНА.

Про те, що французька провінція Бретонія по душі зовсім не французька, мали ми вже неraз нагоду чути. На цьому місці відмічуємо нову хвилю бретонського пробудження.

Справа пішла за найдорожчий скарб людини — рідну мову.

Дотепер жив у культурній країні Франції дивогляд: бретонські діти не чули в школі ні одного слова зрозумілою материньою мовою — всі виклади йшли по французьки.

Вислід такого стану речей, що його ждав французький уряд, мав бути зовсім зрозумілий — пофранцуження малих бретонців. Але практика виявила щось зовсім не те. Бретонська дитина, яка в школі вчиться чужою, французькою мовою, говорить удома тільки по бретонськи. Коли скінчить школу, доходить справа до... другого дивогляду: чужа, французька мова швидко забувається, а по свому дитина не вміє ні читати ні писати. Остаточний вислід: у Бретонії втроє стільки анальфабетів, що на цілій решті території Франції.

Проти такого стану піднесли бретонці самозрозумілий крик. Країна домагається рішучо заведення бретонської мови по школах і в публичному житті.

До бретонської мовної акції приєдналося багато установ і більшість французького парляменту.

СКАНДАЛ З НІМЕЦЬКИМИ ГОСТЯМИ.

Копальню соли в Величці коло Кракова відвідувала прогулька директорів німецьких залізниць з віцеміністром Кляйнманом. У коморі Пілсудского перевозили гостей через озеро, що там є. Нараз пором з 28 особами, між ними й з гостями, зачав тонути. Хто міг, скакав у воду, що там глибока 1.20 м., і таким чином діставався врешті на беріг. Усі учасники прогульки промокли до нитки! Мусіли їх сушити й, розуміється, перепрошувати за скандал.

ЗО СТРАХУ ПЕРЕД ПОЛІТИЧНОЮ ПОМИЛКОЮ.

Московська „Правда" заатакувала совєтську провінціяльну пресу за низький політичний рівень, чого доказом є те, що та преса масово передруковує вступні статті столичних щоденників. Число тих передрукованих передових статтей у багатьох випадках переходить 60 відс., а в деяких провінціяльних щоденниках число самостійних передових статтей за рік не переходить 10, причому ці статті сухі та мають характер обіжників. „Правда" пояснює це страхом провінціяльних редакторів, щоб не зробити якоїсь політичної помилки.

ПЕВНИЙ СПОСІБ ПРОТИ ВІЙНИ.

Підчас зборів товариства жінок-пацифісток індієць Нанд Каві з Бомбаю заявив, що єдиним засобом, який напевно унеможливить вибух усяких війн, це перехід людства на яринну кухню. На думку цього індійця, їдження мяса „викликує в людей войовничі й кровожадні інстинкти".

НІ ОДНОГО НОВОБРАНЦЯ.

Наслідки світової війни у Франції у популяційній справі виявляються в цілій повноті. Одна з округ у Бурґундії не дає вже другий рік ні одного новобранця, бо в роках 1914—16 не прийшов там на світ ні один хлопчина.

ЯК КРАСТИ УКРАЇНСЬКІ ДУШІ, ТО ДЕЛІКАТНО Й ОБЕРЕЖНО

ЛУЦЬК (Волинь). — Часопис „Волинь" (ч. 9) наводить промову польського посла Гофмана, яку він виголосив у варшавському соймі про відносини на Волині під Польщею, а зокрема про „перехід" православних українців із села Гриньки на римо-католицизм. Поляки називають той примусовий перехід „ревіндикацією польських душ". Значить, що ніби тепер забирають вони те, що було давно польське. Гофман каже, що коли вже „вкрача сен" в такий спосіб у людську душу, то треба це робити „нечувано делікатно й обережно", бо інакше це пошкодить Польщі. А далі доказує як той, що займається історичними дослідами, що в селі Гриньки було давно всього тільки дві польські родини.

Поляк про грабіж наших душ.

Гофман ствердив, що він знає Гриньки ще з часів світової війни, а далі сказав дослівно таке: „Якщо візьмемо далі ті самі Гриньки, а я саме в тім щасливім чи нещасливім положенні, що викінчую одну історичну працю, що відноситься до церкви, і маю тут метрики парохії в Лаківцях, то показується, що в тих Гриньках були тільки дві польські родини: одна, Бейзима, нотована від 1732 р., а друга — Реконвальд, яка змінила потім назвище і нотована від 1803 до 1813 року. Це тільки ті дві родини на просторі метрик від 1732 р. до 1846 р. А потім тих поляків уже напевно не прибувало. І подібно є з іншими місцевостями, які знаходяться у згаданій прикордонній смузі, а які частина польської преси хоче називати польськими. І про них маю докладні дані, скільки там мешкало поляків".

Ось так виглядає українська Волинь, яку тепер насильно польщать. Сам польський посол і вчений доказує, що вона є чисто українська земля.

ПЕРЕРВАНО — МОВЧАНКУ!

ВАРШАВА. — Польський міністер заграничних справ, Бек, заявив заграничним кореспондентам, що литовсько-польський конфлікт не є нічим страшним. Це тільки зліквідовано „погану мовчанку", яка була причиною всього лиха. Бо краще, казав Бек, добре висваритись, ніж закляmo мовчати. Зо сварки може вийти і творча думка, а з мовчанки нічого доброго не виходить — у міжнародній житті.

В ЛИТВІ НЕЗАДОВОЛЕННЯ.

КОВНО. — Уряд забороняє демонстрації проти Польщі, яких домагаються молодь і військові. Міністер заграничних справ подався до димісії, щоб тим запротестувати проти насильства Польщі над Литвою. Кажуть, що зрезиґнує з тої самої причини ввесь кабінет міністрів, а навіть президент держави.

ДАЛІ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАГАРБАННЯ ЛИТВИ.

ВАРШАВА. — Далі відбуваються демонстрації, підчас яких домагаються „анексії Литви". Уряд оголошує, що забороняє ті демонстрації та що арештовано 435 таких демонстрантів.

БЮТЬ ДАЛІ ЖИДІВ.

ВАРШАВА. — Серед жидів великий переполох. Кожна протилитовська демонстрація кінчиться побиттям і грабленням жидів. Кажуть, що бють жидів за те, що вони зчинили паніку, бо кинулись витягати з банків гроші, як Польща оголосила Литві ультимат.

МОСКВА ПРО ПОЛЬЩУ.

МОСКВА. — Совєтська преса пише, що є згода між Німеччиною і Польщею щодо Литви. Польща загарбає Литву з Клайпедою (Мемелем), а Німеччині віддасть Данціґ і данціґський коридор.

ПЛЯНИ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Про польську заграничну політику пишуть тепер газети в такий спосіб, що кажуть, що Польща змагає створити бльок від Балтійського до Чорного моря з таких держав: Естонія, Фінляндія, Латвія, Литва і Польща.

ВЖЕ І ТІЙ НЕ ДОВІРЯЮТЬ.

МОСКВА. — Ліквідують російсько-американську торговельну палату. Виповіджено їй приміщення. Недавно арештовано секретарку директора цієї палати.

АНҐЛІЯ ЗА ВІДОКРЕМЛЕННЯ.

ЛОНДОН. — Чехословаччина не дістане допомоги з боку Анґлії, якби на неї напала Німеччина. Дістане хіба добре слово поради, щоб так годилася з Німеччиною, як годиться тепер Литва з Польщею. І від Еспанії вмиває Анґлія свої руки. Зате годиться з Італією і признає Етіопію складовою частиною італійської імперії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЗБУДОВА "МОЦАРСТВА"

Пише американський кореспондент з Варшави, що здорово думаючій людині тяжко визнатись у тих відносинах, що тепер панують в Европі, а зокрема в тому, що діється в Польщі. От одної днини він свідком, як стотисячна юрба протестує проти Литви і лає литовський уряд та литовців останніми словами й домагається негайного походу на Ковно, а зараз потім нагло все успокоюється, а в урядових комунікатах і в польській пресі повно миленьких слів про „дорогу Литву" і про „милих братів-литовців." Американський кореспондент вияснює це собі дуже просто. Пише, що те все виглядає на гостру „фамілійну" сварку. Посварились, а потім цілуються.

Що Польща спосібна одною рукою держати ніж за спиною, а другою обнімати і цілувати, про це ми добре знаємо. Це вже стало її національною вдачею, оте „кохайми сен", до якого вона постійно втягає в першу чергу українців, а потім литовців і білорусів. Тепер вона хотілаб це „кохайми сен" поширити трохи більше.

Польща задивилась на великі держави. До цього вона отверто признається, бо прилюдно всюди домагається, щоб її трактували як велику державу, і гнівається, коли хто так не поступає. Польський диктатор, маршалок Ридз-Сміґли, задивився на Гітлера і пробує собі здобувати слави на гітлерівський лад. Ось тим дасться пояснити й ультимат Польщі, яким вона примусила Литву зачати мати з нею нанново такі „родинні стосунки", які існували за часів, коли Польща була „моцарством".

Спитав би хтось: Пощо мати Польщі якісь зносини з Литвою? Таж обходилася без неї від 1918 року, то чогож тепер так обурюватися, що нема з Литвою дипломатичних зносин, почтової чи залізничої комунікації й т. п.?

Та справа ця представляється так, що нема ніякого сумніву щодо того, що Польща має в пляні цілковите загарбання Литви. А потім ще й Естонії та Латвії. Як це загарбання буде виглядати і чи дійсно до нього прийде, це інша річ. Але це факт, що вона до того змагає. Ось і тому Естонія, Латвія і Литва, що живуть у дружніх відносинах, так дуже не хочуть польських поцілунків, братання з Польщею.

Польща покищо попробувала з ультиматом. І переконалася про одну, для неї дуже важну річ: Совети відмовились дати Литві допомогу. А що Німеччина не противилася польським домаганням, то хтож міг зупинити Польщу у її намірах? І ледви чи хто зупинить її в будучности. Тільки ті народи, що вже є Польщею поневолені, як і ті, що вона їх думає заманити „поцілунками" в неволю, можуть здержати її наступ і її саму розгромити. І це ті народи повинні мати на приміті.

ДЕЩО ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ „РАЙ"

Н. Лясковський, описуючи в одній ґазеті свої враження з подорожі по Советах, подає ось таку свою **розмову з 12-літнім хлопцем:**

„У поїзді, що йшов з Криму до Москви, мав я нагоду балакати з малим, майже 12-літнім хлопцем, який оповідав про свій побут у дитячому домі відпочинку на Кримі.

— А як же ти дістався до дому здоровля? — спитав я.

„А він мені на це:

„Я бачив, як батько і мати „ховають" збіжжя до кишені, та доніс про те предсідникові колгоспу. Після того батька розстріляли, а матір засудили на 10 літ важких робіт. Менеж за цей донос вислали на літо до дому здоровля на Кримі".

„Цей хлопчик вияснив мені велику **правду про Совети**, а саме правду, що тільки ті люди в Советах можуть зглядно добре жити, які йдуть шляхом фальшу і підкуплювання, або, як цей хлопець, що вертався з Криму, шляхом доносицтва, хоч би і на власних родичів".

Другий часопис містить статтю з нагоди **відкриття советського „парляменту"**.

„До Кремлю можна дістатися лиш одними воротами. Тільки небагато осіб можуть віздити автами до тої частини міста. Та почесть зарезервована для начальників дипломатичних станиць і для нечисленних достойників советської адміністрації.

„Всі інші переходять вузенькою фіртюою, де підлягають дуже строгій контролі. Скрізь видно **хмару шпигунів**, які пильно слідкують, щоб відвідувачі не зійшли з приписаної дороги. Особи, які спішать до парляменту, відділені одна від одної.

„Прямо на кожнім кроці шпигуни. У льожі для журналістів є щонайменше стільки шпигунів, що й журналістів. Стоять вони також і за льожами дипльоматів та в коридорах, одним словом: скрізь.

„Аж ось зявляється Сталін. Наступає бодай 20-хвилинна овація. Кожний бажає виявити свій ентузіязм у такий спосіб, щоб його запримітили. І тому кричить, скільки лише в нього сили. Колиб Ленін поглянув на ті збори, то не побачив би мабуть ні одного знайомого обличчя, ні одного зо своїх давних товаришів праці..."

Читаючи часописні вісті про масові мордування советським урядом ріжних старших і молодших большевиків, знаходимо майже все фразу, що їх так тяжко покарано за **„троцькізм"**.

Знаючи, як ціпко Совети є відгороджені від решти світу, ми певні, що тут не може бути й бесіди, щоб якісь люди, що живуть у большевицькім раю, могли мати якінебудь зносини з заграницею, або ще до того і з самим Троцьким. Є це очевидна **вигадка**. Хоч „троцькізм" існує, то тільки за границею.

Що є „троцькізм"?

При тій нагоді хочемо згадати, що пише сам Троцький про той нещасний „троцькізм". Отже Троцький видав недавно кількома світовими мовами книжку п. з. **„Злочин Сталіна"**, в котрій між іншим наводить дефініцію „троцькізму".

Він пише: **„ГПУ (чека)**, політична поліція Союзу Советів, що була в своїм часі органом для охорони народньої революції, перемінилася в **установу для охорони советської бюрократії проти народу**. Ненависть тої бюрократії проти мене пояснюється тим, що я провадžу боротьбу проти її величезних привілеїв і її злочинної самоволі. На тій боротьбі власне й полягає суть так званого **„троцькізму"**.

„Щоб мене зробити безборонним супроти очорнювання, ГПУ змагає до того, щоб захопити мої архіви, всеодно: через грабіж, влом і навіть убивства".

А далі: „Роздор поміж мною і панівною в Советах верхівкою бюрократії наступив, коли та **бюрократія перемінилася в упривілейовану консервативну касту**. Тоді я боронив советську демократію проти бюрократичного абсолютизму; піднесення життєвого рівня мас проти безмежних привілеїв верхів; систематичне упромисловлення і колективізацію в інтересі працюючих і в кінці міжнародню політику в дусі революційного інтернаціоналізму проти національного консерватизму".

Отже суть „троцькізму", як його представляє сам Троцький, полягає на тім, що він бореться не проти соціялізму і не проти держави Советів, а **проти панування здеморалізованої советської бюрократії.**

Автім, як знаємо, і теперішні Совети виконують дещо з того, чого домагався Троцький, зокрема на полі заграничної аґітації, як от у Франції, ба навіть посилаючи свої війська або воєнні засоби, як ось до Еспанії та до Китаю. А всеж-таки, як ствердив прихильний їм критик Жід, **вони не поступають вгору, але сходять униз.**

З большевицьких „звичаїв".

Подаємо за **„Вечерною Москвою"** один випадок, який характеризує знаменито „досяги" советського санітарного апарату.

До шпиталю при ярославській залізниці привезено критим автом тяжко хору, непритомну жінку, котрій треба було перевести негайно операцію. Її одначе забули в тім авті, бо їдуча з нею доглядачка пішла на обід, а урядуюча тоді в шпиталю сестра-жалібниця не зацікавилась тим, де є властиво хора, про приїзд котрої її повідомлено. По якімсь часі доглядачка, зївши обід, прийшла до авта, сіла собі коло шофера та поїхала разом до Москви.

Вночі відставлено авто до ґаражу — а доперва рано заглянув хтось до авта та завважав там непритомну жінку, котра там перележала більше як добу, хоч потребувала негайної операції.

Іван Н.

ЛИТОВСЬКЕ ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

В неділю, 20 березня ц. р., американські литовці спільними зусиллями влаштували в Купер Юніон Гол у Ню Йорку масове протестаційне віче, звернене проти Польщі. Віче випало надзвичайно гарно. Бо литовці як слід підготовились до нього, створили спеціяльний „Оборонний Комітет", до якого ввійшли майже всі литовські організації, а також повели перед тим добру пропаганду, і то не тільки серед своїх, але й серед тих народів, що симпатизують з ними. Вони постарались навіть про оголошення в українських радіогодинах, отже на те віче прибуло **велике число українців**. Галя Купер Юніон була виповнена вщерть. Всі проходи були завалені людьми. Навіть на коридорах стояли люди і крізь відчинені двері слухали промов бесідників.

Настрій серед публики був дуже поважний і напружений. Видно було, що литовці цікавляться долею своїх братів у старому краю і болюче переживають усі кривди, що спадають на Литву з боку їх національних ворогів. Та треба підкреслити, що настрій, хоч поважний, не був пригноблений. Литовці це героїчний нарід, який чимбудь не залякається. Публика гаряче оплескувала ті місця промовців, у яких вони закликали литовський уряд до опору, а навіть до боротьби з Польщею, яка тепер наставилась відібрати свободолюбному й миролюбному литовському народові його політичну незалежність. Промовці також підкреслювали світлу минувшу історію литовського народу й говорили, що литовці, хоч числом малий нарід, то проте він духом великий. А на доказ своїх слів вичислювали багато геніяльних людей, яких видала литовська нація. Багато з них пізніше пішли на службу іншим народам. Та проте їх геніяльність є таки походження литовського.

У своїх промовах литовські промовці часто згадували про українців, про їх змагання й боротьбу, та висказували симпатії на адресу українського народу. Промовці говорили, що, маючи в сусідстві величезний прихильний український нарід, литовці не потребують почуватися пригнобленими, бо вони не самі.

Присутній представник українців заявив литовцям, що литовці справді можуть числити на українців, бо обом народам грозить та сама небезпека; отже ці народи мусять взаємно себе піддержувати, щоб цю небезпеку відвернути. В тій тяжкій для литовців хвилі вони повинні знати, що біля них стоять численні міліони українців, котрі готові їм принести таку поміч, на яку лише позволять обставини. А успіх прийде як сума наших спільних змагань.

Цю заяву українського представника литовці приняли гарячими оплесками, а предсідник заявив, що коли остаточно прийде для обох народів перемога, а така перемога мусить прийти, то тоді оба народи заживуть у тісній дружбі і тісній злуці.

В резолюціях, які таврують Польщу і які звертаються до інших народів по поміч, протестується також проти польського гнету всіх інших польських національних меншин, себто не тільки литовців, але й українців та жидів. Копії тих резолюцій вислано до ріжних міністерств і редакцій. Американська преса на тому вічу була добре зарепрезентована, тож опісля появилися в ріжних ґазетах довші звідомлення. Також під матеріяльним оглядом віче виказало, що литовці, хоч мають свою державу, то проте не щадять грошей на свою національну справу. Присутні зібрали поверх $1,200 на оборону Литви.

З тої нагоди треба додати, що литовське питання це справа не тільки самої Литви. Це справа, яка містить у собі далеко глибший політичний зміст. Литва держить ключ до польської політичної експансії здовж Балтійського моря.

Як ми всі знаємо, Польща має дуже ненаситні апетити. Правда, те, що вона ликне, не все всилі стравити, та проте в хоробливий спосіб Польща хотіла би поликати все довкруги, щоб тим заспокоїти свою манію великости. Польща конче хоче грати ролю великої потуги і в тій цілі хотілаб розтягнути свої вливи над малими прибалтійськими державами. Але Литва стояла тому на перешкоді. Отож Польща задумала зробити з Литвою те, що зробив Гітлер з Австрією, забуваючи, що Гітлер всетаки забирав німецький нарід, який мав у собі щонайменше 40% гітлерівських прихильників, а Польща хотіла забрати цілковито окремий нарід, який ущілості ворожо наставлений до польського панування.

Покищо Польщі вдалося накинути Литві дипльоматичні умови, але не вдалося їй підбити Литви мілітарно. Дуже правдоподібне, що проти цього гостро запротестували інші потуги. Та всетаки не треба себе дурити, що небезпека проминула. Польська ненаситна юрба, яка ще недавно сама стогнала під московськими нагайками, тепер рада, щоби позбавити цей невеликий чесний і мужній литовський нарід його незалежности. Литовський нарід мусить далі мати на обережності. В тій напруженій хвилі литовський нарід безперечно знайде серед усіх українців не тільки симпатії, але й поміч.

М. Р.

ТАКИ НАЙЛІПШИЙ

(Оповідання)

(3)

Дорка поставила на своїм. Ярема зобовязався з рушницею більше в ліс не йти. Обоє пішли на стрих і Ярема при ній забив цвяхами дошку, за котрою між двома бальками лежала його рушниця. Щоби його менше кортіло, Дорка намовила покинути роботу в лісі і зголоситися до тартаку. Ярема так зробив. Дорка відїхала до міста. Вона далі служила у того адвоката, у котрого була від першої днини, коли прийшла до міста.

Меценасова занедужала і хорувала цілі три роки. Дорка й подумати не могла, щоби хоч на одну днину виїхати до мами. Виїхала аж тоді, коли цілком відїхала, бо її меценасова вмерла. Адвокат старший вже був і не думав ще раз женитися. Дітей не мав, з родиною жив не дуже сердечно. Він цілком не мав охоти обдаровувати їх річами, які по смерти жінки стали в хаті не потрібними. Багато краму й продавати не виплачувалося. З того вийшло таке, що неодно, йому не потрібне, меценас дарував слузі, котра коло недужої пані досить натрудилася. Для дівчини, котра не мала нічого, такі речі, як сорочка, запаска, подушка, або хустка, були маєтком.

Дорка напхала великий куфер, деякі речі завязала в хустку і виїхала. Куфер дала на баґаж, клунок у хустці взяла зо собою до купе. За пазухою мала ще банкову книжечку, бо чотири роки зо своєї заслуженини що місяця відкладала по чотири до пять і шість ґульденів.

Коли приїхала на останню стацію державної залізниці, мусіла скоро бігти, щоби впроситися на лісову залізничку, що таки зараз відходила. Як хотіла нею ще цієї днини заїхати до хати, то відібрання свого куфра мусіла лишити на пізніше. Взяла тільки клунок у хустці, бо його мала під рукою і могла сама занести. Навіть найважніше було те, що там мала такі річи, які вдома зараз хотіла показати. З тим клунком пройшла залізничу стацію і пустилася до стації лісової залізнички.

— Чи це не Дорка з лисичинського лісу, та, що тепер вийшла? — спитав портієр на двірці, звернувшися до свого знайомого, котрий також відкись надїхав.

— То вона, — відповів запитаний. — Я з нею їхав. Вона вже лишиться у мами. Дівчина мала щастя. Мала дуже добре місце, де служила чотири роки. Її стара пані тепер умерла і Дорка одідичила по ній велику силу ріжних річей. Хто з нею тепер ожениться, зробить добрий інтерес.

— Як би не те, що один з її залицяльників арештований і мабуть дістане пару років криміналу, то через ту відумерщину, яку дістала Дорка, почубились би два когути.

— Хто арештований? Ярема Туранюк?

— Ні, той другий. Син побережника, Максим Угращ, зійшовся в лісі з якимсь панком, і хоч той панок мав право полювати там, молодший Уграш постріляв його. Лишивши раненого на божу ласку, втік. Постріленого знайшли і забрали робітники, що рубають ліс.

Уграш залицявся до Дорки лиш до хвилі, коли від неї вчув, що вона заручена з Яремою Туранюком.

Дорка їхала на льорі вузькоторової залізниці. Коло неї лежав обемистий клунок. Ніні залізничка відїхала дуже пізно, по дорозі дуже часто ставала і довго вистоювала. До Лисичина приїхала, коли вже смеркалося. Коло хати лісничого машина станула. Дорка злізла з льори, взяла свій клунок на плечі, перестрибнула шини на той бік і пустилася в сторону лісу. Перед нею було поле в слабім світлі зір маєвої ночі. Воздух виповняв запах молодого листя і цвітучих диких груш, що росли розсіяні по полю. Дорога, котра зразу підіймалася вгору, тепер спускалася. По обох боках лежали сіножаті. Над ними клубилися ясносірі тумани мряки. Крізь ті мряки і крізь темноту там далеко на підлісcі блимало одно світло. Коли Дорка це світло побачила, на хвилю станула й усміхнулася.

Вдома ніхто не знав, що вона нині приїхала. Та дівчина не сумнівалася, що запанує велика радість, як вона покаже всі привезені скарби. Передвсім була там постіль, з котрою вона не хотіла розстатися. Між постілю була хустка з дуже доброї чорної вовни і золота брошка. Все те були дарунки по небіжці меценасовій.

— Які очі зроблять мама і Ярема, як я їм покажу щадничу книжечку з трьома сотками гульденів! — думала Дорка, усміхаючися і позираючи на світло, котре неначе заблукана зірка під лісом іскрилося. Від села вітер ніс понад сіножаті мельодію якоїсь побожної пісні. Дорка стряслась і перехрестилася, бо пригадала собі старий сільський звичай, про який не думала впродовж чотирьох років. В місті люди такого звичаю не мають. Хрестяться тільки тоді, коли моляться... як взагалі моляться; хрестяться в церкві, як взагалі ідуть до церкви.

Тепер показалося, що її клунок таки тяжкий. Вона поклала його на колоді, яких тут лежало чимало, бо спорохнілих смерек фірма не забирала. Вони лежали на місці, де виросли були. Їх порохно було погноєм для молодого покоління смерек. І Дорка сіла на цій колоді.

— Завтра, — думала — поїду з Яремою по великий куфер. Тоді скажу йому, що вже можемо пібратися, бо найконечніше і трохи грошей вже маю.

Хоч був холодний вітер, лице Дорки було неначе розпалене. Знов завдала собі клунок на плечі і прискореним ходом пішла до світла. Підійшла до фіртки з дощок, на котрій був намальований великий білий хрест. Фіртка вела на подвіря Туранюка. Дорка станула перед фірткою і крикнула голосно: „Юґа! Юґа!" Так вона, бувало, давніше давала знати, що з пасовиська пригнала корову, а бо що взагалі звідкись прийшла. Коли тепер ніхто не відповідав їй, вона увійшла на подвіря і ще раз крикнула: „Юґа! Юґа!" Гадала, що Ярема вийде, як є в хаті. Двері від хати відчинилися і жіночий голос спитав сердито:

— Хто там викрикує, і чого?

— Ви, мамо, хіба дверей не запрете перед вашою рідною донькою? — сказала Дорка і скоро пішла до дверей.

— То Дорка... так пізно! Ти яким способом знайшлася тут і чого? До свят ще далеко...

— Моя меценасова померла...

— Померла! — перебила мама. — І ти втратила таке добре місце... Чи маєш вже нове? Померла... А то нещастя!

— Нового місця ще не маю і не буду мати. Я приїхала, щоби тут лишитися.

— З чогож ти тут будеш жити? І місця нема в такій тісній хаті!

— Місце знайдеться. І жити буде з чого. Трохи грошей маю в банку. Дарували мені багато річей по небіжці. Demo, бачите, тащу з собою. На залізниці є ще великий куфер. Завтра поїду по нього.

— Отже ти приїхала до нас, щоби лишитися? — крикнула мати тепер весело. — І щось привезла? За свою маму не забула! Ходиж до хати, не стій на вітрі. Ти мабуть голодна?

— Я привезла. Для вас я купила гарну і добру вовняну матерію на сукню. Для Яреми маю гарну люльку і пару пачок доброго тютюну.

— Диви, диви! Ходиж до хати! Живо, бо тут вже холодно. Хоч місця нема, то ти можеш спати в моїм ліжку разом зо мною... Ти велику втіху зробила мені тим, що приїхала.

— Чи тато вдома... і Ярема? — спитала дівчина, переступаючи поріг.

— Тато вдома... Та ти знаєш, який він. Знов забагато випив. Тепер спить так, що жаден архангел не розбудив би його... А Ярема, Господь Бог знає, куди він тепер волочиться.

(Дальше буде).

З ДНЯ

ПРИЄМНІСТЬ, ЧИ ПРАЦЯ?

Недавно сенатор з Луізіяни, Елендер, сказав у федеральнім сенаті, що один відділ у департаменті американської армії, чи фльоти, затруднює лише таких секретарок, що мають золотисте волосся. Критикуючи адміністрацію, сенатор Елендер сказав, що дуже часто уряди приймають секретарок не на основі їх здібностей і кваліфікації, тільки на основі їх гарного вигляду.

Таке справа сенатор на адресу урядової машини. А щож тоді говорити про приватні компанії, про приватних „босів", які в свому бюрі не мають ніякої контролі і не бояться ніяких зверхників?

ЗАКАЛА В СУСПІЛЬНОСТІ.

Ця справа з наймом тільки гарних жінок є проклятою закалою в суспільності. Менше гарні жінки можуть бути розумні, справні, пильні, в праці дуже видатні, проте вони завалюють ріжні бюра посередництва праці і не можуть добитися шматка хліба. Зате дівчина гарна, підмальована, кокетлива, „підприємчива" і „заохочуюча" далеко скорше переконає „боса", що саме вона надається на дане становище, а не та дівчина, якої личко і контури може менше заокруглені, а уста менше намальовані.

Як ті гарненькі і „підприємчиві" дівчатка остаточно кінчать, це інша річ. Деякій із них, що крім зверхньої краси має трохи розуму і щастя, вдається зробити певну життєву каріеру. Але переважна більшість звичайно обійде цілий ланцюх „босів" і, прогулявши ось так свою красу і молодість, звичайно опиняється на смітнику.

АВТЕНТИЧНИЙ ВИПАДОК.

Одна українська громадянка розказувала такий автентичний випадок: її донька, з професії стенографістка і секретарка, від кількох місяців безуспішно шукає праці. Та раз одно бюро праці післало її враз з іншою дівчиною до одної компанії, що потребувала секретарки. Прийшовши до цеї компанії, донька перейшла „пробу" секретарського досвіду і дістала признання на 95%. Її товаришка дістала признання на 70%, що серед даних обставин також не було лихим свідоцтвом. Та коли вони обі явились перед „боса" згаданої компанії, то він одним оком глипнув на папірець з признанням, а далі вліпив свій зір в обличча і поставу її доньки і почав оглядати її, мов невільницю на продаж. По хвилі він покрутив носом і відповів: „Ви дістанете відповідь почтою", що рівнозначне з відмовою.

Товаришка, яка мала лише 70%, попала в лють. Коли „бос" її почав оглядати, вона підняла досить високенько свою спідничку і почала провокативно викручуватись перед „босом", показуючи йому свої ніжки і фіґурку. „Бос" зігрішено закликав: „Що це має значити?" „Ніщо", відповіла з гірким глумом дівчина. „Я показую вам своє „свідоцтво". Ви цього роду „свідоцтва" хочете, а не секретарського знання. Бо коли дівчина з 95-відсотковим знанням іще вам не відповідає, то, видно, не його ви шукаєте". Кинувши згірдливий погляд на „боса", вони обі вийшли.

Таких випадків є тисячі.

ВАГА ОСОБИСТОСТИ.

Безперечно, що зверхній вигляд, особистість, поведення в життєвій каріері грають велику ролю. Про це ми нераз писали передтим. Алеж бо приємна, сильна особистість не конче мусить міститись у ляльковатій красі. Приємна і сильна особистість може нераз відбиватись і з обличчя, що не конче має клясичні риси. Також чемне поведення не конче є монополем гарненьких дівчат. Дуже часто буває навпаки. А нинішні „боси", (бодай велика їх частина) шукають саме плиткої тілесної краси, яка побуджує дешевенькі людські імпульси. Глибше шкіри вони не заглядають у нутро даної особи.

КЛОПІТ ГАРНИХ ЖІНОК.

Та треба сказати, що не всі гарні жінки опирають свої кваліфікації на зверхньому вигляді, сподіваючися зробити життєву каріеру своєю красою. Ні. Багато з них погорджують цього роду каріерою. Але коли їм може лекше дістатись на працю, то потім далеко тяжче цю працю виконувати. А знову таки через тих „босів", які разураз кидають на них ласі погляди й дошкулюють їм своїми залицяннями. Неодна дівчина на праці ховає своє обличчя перед „босом", щоб уникнути його уваги; подібно, як колись невільниці на базарі закривали своє обличчя перед покупцями, що приходили їх оглядати. Нераз такій дівчині тремтить серце, коли ласе око „боса" зупинилось довше на її особі. Бо вона знає, що остаточно їй прийдеться або улягти йому, або втратити працю.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Фільма „Маруся" заповідається дуже гарно.

З нагоди річного засідання головного уряду У. Н. Союзу Українська Фільмова Корпорація влаштувала показ того, що досі осягнено в приготуванні фільми „Маруся", яку ця корпорація взялася виготовляти. Корпорація запросила гостей до лябораторії в „Фільм Сентер", де привитав присутніх в імені корпорації п. М. Даниленко й заявив, що корпорація покаже „сирий" матеріял, і то той, що відноситься до співів і музики. Потім забрав слово проф. О. Кошиць, що займається мистецьким виведенням цеї вистави, і дав вияснення щодо поодиноких пісень, сольових і хорових (яких виконано коло 40), а далі пояснив музику, як також передав зміст фільми. Піснями обнято всі чотири пори року в Україні. Про їх виконання можна сказати тільки те, що, слухаючи їх, пригадується відразу славна Капеля Кошиця, отой Український Національний Хор, що виїхав був з Кошицем з України за часів нашої державности й обїхав з українською піснею всю Европу й Америку. Оте одно повинно бути найкращою похвалою на те, чого доконала Українська Фільмова Корпорація при артистичній допомозі проф. Кошиця. І треба ще зазначити, що й музична частина, оброблена проф. Романом Придаткевичем, випала дуже добре.

Ось таке враження винесли згідно всі ті, що слухали тих співів і музики впродовж двох годин. І зо щирого серця й переконання складали дирекції Корпорації й тим усім, що вложили в цю справу свої гроші, щирі побажання, щоб фільма була далі вдержана на тім самім високім ступні. Бо в такім випадку не буде ніякого сумніву щодо того, щоб того роду фільма не була великим успіхом не тільки серед нас, але й серед чужинців. Ще згадаю, що сольові співи були у мистецькім виконанні відомої нам співачки пані Марії Гребенецької й тенора І. Великанова. На екрані будуть виступати інші особи.

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

Концерт у честь О. Басараб.

В нашому місті зорганізувалися деякі жінки у відділ У. Н. Союзу ім. Ольги Басарабової і рівночасно у відділ Союзу Українок. Свою працю розпочали концертом у честь Ольги Басараб, що відбувся 20. лютого ц. р. у великій українській салі при вул. Рейен. Відкрила концерт вступним словом пані Періґ-Розомило, ініціяторка цеї організації жіноцтва, а переводила програму панна Ворожбит.

Програму концертову дав хор „Бандурист" під управою о. С. Мусійчука. Хор відспівав кілька відповідних до свята пісень. Також виступали діти диригента та відспівали „На вічну память Ользі Басараб" і „Ой, не чайка в морі потопала" (О. С. — М. Гайворонського) та кілька стрілецьких пісень. Святочну промову виголосив о. Мусійчук. Говорили також громадяни В. Венгжин, С. Мош, П. Куриляк і пані Н.Н. з Клівленду англійською мовою.

Людей було коло півтори сотки. Переведено збірку на визвольну акцію.

Це гарний приклад праці жінок на народній ниві. Є надія, що в них вселиться дух геройки Ольги, який поведе їх до дальшої нестримної праці на цьому полі. **Присутній.**

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Жіноцтво організується.

Дня 20-го лютого ц. р. відбулося в Рідній громаді свято Ольги Басараб. Це свято було влаштоване заходом місцевого відділу ОДВУ.

По Службі Божій о. М. Колтуцький відправив панахиду по покійній Ользі Басараб, а опісля виголосив глибоко змістовну проповідь про смерть геройки Ольги Басараб та про працю тих, що пішли в її слідини, а зорганізовані тепер в організацію українських націоналістів.

По панахиді в церкві переведено збірку на визвольну боротьбу. Зложили: М. Заблоцька $1; С. Галичин 60 ц.; А. Паламар 50 ц.; по 25 ц.: К. Явна, К. Копчук, І. Мадрига, А. Сисак, Е. Комонька, А. Мадрига, К. Бутрин, М. Віхоть; дрібними 90 ц. Вислано через Обєднання на визвольну боротьбу $5.

Опісля відбулося свято в честь Ольги Басараб. Вступну промову сказав гром. І. Малицький, секретар місцевого відділу У. Н. Союзу. Він казав, що це перший раз відбувається в нашій громаді таке свято, на яке запрошено орґанізатору Червоного Хреста, пані Стефанію Галичин.

Пані Галичин у своїй промові дала короткий перебір про життя О. Басараб і згадала про її працю і великі заслуги для української військової організації. Вона посвятила себе вповні ідеї визволення українського народу і закінчила своє життя мученицькою смертю з рук ляцького ката. На її геройському чині виховається довга низка героїв і геройок, що продовжують ідею Ольги Басараб. А тут в Америці наше жіноцтво повинно також прислужитися в якийсь спосіб цій ідеї. Це ми можемо зробити тільки зорганізованим способом, орґанізуючи себе і стаючи в ряди такої організації, як Український Червоний Хрест.

Опісля забрав слово о. М. Колтуцький і згадав, що в Америці ми маємо кілька сильних орґанізацій, які гарно розвиваються та ведуть корисну працю. Ми маємо запомогові й політичні орґанізації, а жіноцтво повинно орґанізувати ще й свої окремі товариства.

По закінченні програми свята відбулись орґанізаційні збори жіноцтва, на яких промовляла знову пані С. Галичин. Вона згадала насамперед про працю жіноцтва в Рідним Краю та про те, що українська жінка в Америці повинна брати собі приклад з цеї праці й орґанізувати себе в такі орґанізації, як Український Червоний Хрест, що тепер гарно розвивається та зеднує біля себе чимраз більше жіноцтва. Бо коли взяти під увагу, що Український Червоний Хрест узяв собі за завдання помагати головно політичним вязням у краю, то й не диво, що така ціль мусить зеднати собі поміч та прихильне відношення громадянства. При кінці бесідниця взивала присутніх жінок ставати в ряди українського Червоного Хреста та створити в громаді його окремий відділ. Приявне жіноцтво приняло цю думку з захопленням. Вписалося 32 членкиці й створено окремий відділ, ч. 23, Українського Червоного Хреста ОДВУ.

За уряд 23 відділу УЧ.Ч.Х. ОДВУ:
Марія Заблоцька, предс.;
Анна Михайлів, секр.;
Софія Підгайна, кас.

БАЛТІМОР, МД.

Вечір молоді.

Місцевий часопис „Ди Івнінґ Сон" з 18. березня помістив велику статтю про Україну і місцевих українців, їхнє життя та змагання допомогти Рідному Краєві визволитися зпід ворожих окупацій. Статтю написав Lee McCardell, а її заголовок звучить: Ukraine is far away, divided, but colony here dreams of Union".

Окреме місце присвячено в її статті українській молоді в Балтиморі. Оте признання, якого дізнає наша молодь з боку американців, є для неї великою заохотою. От уже 23. березня буде новий Український Вечір, який уладжують наші танцюристи і співаки в Y. W. C. A., щоб поширити тим більше знання про Україну, її минувшину і її культуру між американцями. Буде також вистава української книжки, а зокрема буде виставлена Ювилейна Книга У. Н. Союзу. Ми певні, що українське громадянство також прийде на цю виставу, щоби бути житим свідком праці нашої молоді. **І. Р.**

САВТПОРТ, КОНН.

З весілля на інвалідів.

Дня 25 листопаду м. р. громадяни Михайло і Матрона Сендзік справляли в Українськім Народнім Домі весілля своїй одинокій донечці Марії. Гості не забули і за наших героїв інвалідів і перевели між собою збірку. Збіркою занялися Ю. Гоголь і пані Анна Чернявська. Зложили по $1: М. Сендзік, І. Бачкель; решту дрібними. Разом $12.25 вислано через Обєднання на інвалідів. **Юрій Гоголь.**

ЧИ НЕ ЗА ПРИКЛАДОМ ПАДЕРЕВСКОГО?

Багато людей висказують здивування, що Джан МекКормек, відомий ірляндський тенор, котрий приняв американське громадянство, тепер зголошує свою кандидатуру на уряд президента Ірляндії, „якщо нарід мене захоче". Але чомуж би йому не бути, а принаймні не кандидувати? Як міг піяніст Падеревскі бути премієром Польщі, то чомуб МекКормекові не бути президентом Ірляндії?

АЛЬБОМ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

В честь Українських Січових Стрільців у Львові оснувався комітет і видав ювилейний альбом під заголовком „Українські Січові Стрільці 1914—1920".

Цей альбом вийшов уже тепер другим накладом. Є це книжка великого формату, друкована на дуже гарнім папері, а бачимо в ній сотки прекрасних картин зо стрілецького життя і зо стрілецьких боїв. Самих портретів Українських Січових Стрільців від найвищих командантів до найнижчих стрільців маємо там більше як пів тисячі і нема такого українця з Галичини чи Буковини, котрий не стрінув би між уміщеними знимками знимки свого знайомого, коли не особисто, то бодай з картини. Між портретами є й такі, що представляють стрільців, які своє життя положили в жертву за визволення своєї вітчини.

В книжці є багато сцен із життя нашого стрілецтва; там є мапи боїв; там є знимки важних, з уваги на стрілецькі бої, місцевостей і міст. В альбомі є знимка мальовничого Камянця Подільського, славної з львівських боїв цитаделі та могила Тараса Шевченка у Києві з кількома У. С. С. на сходах у неї. Багато є в альбомі незвичайно цікавих груп і сцен: ось вишкіл У. С. С. входить з музикою на чолі до Єлисаветграду у Великій Україні, ось і пороги Дніпрові, а на попередній сторінці пливе Дніпром корабель, що везе У. С. С. з Херсону до Александровська. Одним словом, стрілецький альбом — це незвичайно багатий мистецький скарб з великими цінностями з нашої історії 1914—1920 року.

А не треба нам забувати і про статті, які для пояснення стрілецької історії долучені. Їх зміст є незвичайно цінний та займаючий, бо виказує, як наш нарід, що так довго жив у поневоленні, почув у собі, при першій історичній нагоді, стару козацьку кров і кинувся до військової організації з ясною ціллю перед собою: здобути для своєї вітчини державну самостійність.

Стрілецький альбом — це велика національна цінність. Він показує теперішнім і будучим нашим поколінням, які були наші визвольні змагання в часі світової війни та безпосередньо по ній, яке було геройство наших борців і які великі жертви тоді впали.

В прекрасній тревалій оправі з золотим написом коштує та книга вже разом з пересилкою лише $4.70.

Звертаю увагу, що тою книгою може кожний наш американець почванитись і перед кожним чужинцем. Там він побачить і декотрих теперішніх своїх американських діячів. А що найважніше, цей альбом покаже нашому молодому, вже в Америці родженому поколінню, що воно не має чого стидатися своїх батьків, котрі видали зпоміж себе таких героїв і котрі часто й самі з крісами в руках боролися за свободу Батьківщини. Поширення Стрілецького Січового Альманаху між нашими американськими земляками — це одна з найважніших вимог теперішньої хвилі!

Н. У.

В Советах.

— Що ви думаєте, товаришу, про комісаря Іванова?

— Гм... він справді якийсь підозрілий тип... Годі йому навіть доказати, що він є скритим ворогом пролетаріяту.

Чи вістка про ці дивні звичаї правдива, важко сказати. Треба вірити Кльоделеві на слово.

Японці називають свою країну Ніпон, а назву Японія утворили мабуть португальці, які називали Японію „Япао". Зновуж назва япао це перекручення китайської назви на Японію: „Ці-пан-кве", що по українськи значить „країна сходячого сонця". Тому Японія на прапорі має сходяче сонце.

В англійськім місті Чедар є кавярня, якої стеля це величезний прозорий акварій із рибами ріжних колірів.

Шкіра кита буває груба 2 до 30 цалів.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

КАЛЄНДАР БАТЬКІВЩИНА на 1938 РІК.

Накладом В-тва „Батьківщина" у Львові.

(Ілюстрації малювали артисти-малярі **Роман Чорній і Мирон Левицький**).

ЩО Є В КАЛЄНДАРІ:

Календарна частина
О. Бабій: Над могилою Ярослава Осмомисла
Дмитро Паліїв: 1918-тий рік
Яр-За: Послухай, про що пісня розкаже
І. Франко: Перший Великдень на волі
М. Іванейко: Український творчий націоналізм і ФНЄ
Дмитро Фальківський: Полісся (вірш)
I. Конгрес Фронту Національної Єдности
Видавництво „Батьківщина"
Степан Волинець: Стрілецький рейд по Чорному морі (спомин)
Ол. Бабій: Могила над морем (поема)
1918-тий рік у Галичині
Юра Шкрумеляк: Перестороға зза гробу
Яр-За: Минуло двацять літ (вірш)
Ст. В.: Наше перше політичне представництво (у 90-ліття Гал. Руської Ради)
А. Могильницький: Старинний Галич
Ол Б.: Іван Нечуй-Левицький
Ювилей найстаршої української установи
М. Надставний: В 90-ліття знесення панщини
Мгр. М. Карпишин: Князь Ярослав Осмомисл
Е. Соколовська-Янчевська: Ізяславська леґенда (опов.)
Богдан Катамай: Українські літаки й летунц в Америці
Ст. Метріш: Рідна пісня (вірш)
Ю. Вухналь: Отруйний ґаз (гомореска)
М. П.: Великий Зрив
Юліян Тарнович: Лемківський Довбуш
М. П.: 950-ліття Христової віри в Україні
Вірші — (А. Лукевич, О. Мартинюк Ст. Стапяк, Ан. Дмитрук)
Лесь Чорнявий: Комасація (опов.)
Як нищити мухи
О. Синевідський: Використаймо всі можливості
М. Пасіка: Міжнародні події
О. С.: Що то є стандаризація
Юрій В.: Надзвичайні збори (гумореска)
Чмелик: Комедія (вірш-сміховинка)
ЯЗ.: На острові Гаїті
Ціль руханки й спорту
Про полові недуги
Д-р О. Недзвецкий: Про нашу поживу
Коли ще землю вкривали леди
Марко Попелястий: Бабські ліки
Скільки води в людськім організмі
Чмелк: Як бідолаха багачем став
Т. Фотинюк: а) Як треба сушити гриби, б) Грибна мука й булion
Д-р В. Боднаренко: Культурні сади
Про вишивані фіранки
Ол. Тарнович: Хемічне чищення одягів
Ірина П.: Для наших господинь: Як приготовляти підливи (соси)
Як квасити огірки, капусту й борщ
Ю. Вухналь: На груші (гумореска)
Кульбаба: Шоста потіха
Г. Терида: Весільна пісня (вірш)
П. Задорожний: Солідний туман
Дрібні практичні поради
Для розваги й забави
Ю. В.: Ех! (гумореска)
Я. З.: Коли й чим полетимо на Марса?
Ст. Пророк: Любі друзі (вірш)
Жарти й приказки

Ціна календаря 50 центів.

Замовляйте в книгарні „Свободи":

„S V O B O D A"
81-83 Grand St., P. O. Box 346
Jersey. City, N. J.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

NEW JERSEY UKRAINIANS ASSAIL POLAND

1,000 at Rally Here Charge Persecution — Ask Pope to Defend Church

Nearly 1,000 Ukrainians living in North Jersey at a mass meeting in Slovak Hall yesterday afternoon charged Poland with persecuting its Ukrainian minority and appealed to Pope Pius "to defend the Ukrainian church from Polish encroachment."

By rising and singing the Ukrainian national anthem, the audience unanimously adopted a resolution which charged that "these Polish attacks upon the Ukrainian church constitute evidence of the policy of extermination as applied to the Ukrainians by the Polish government, with an acute intensification in recent times." The resolution added that Poland's policy "countermands Poland's international obligations, including the concordat with the Vatican, which guaranteed the Ukrainians complete freedom in the development of their national life and their church. This policy of extermination has further been evidenced by mass colonization of the Ukrainian lands with Polish settlers, persecution of the Ukrainian school and the Ukrainian language, mass trials of the Ukrainian patriotic youth and the destruction of the Ukrainian economic life."

Copy to Vatican

The rally decided to send copies of the resolution to the Vatican, the Polish government in Warsaw, the State Department at Washington and to leading foreign powers.

The assemblage adopted another resolution scoring "the barbarism inflicted upon our people by the Soviet government" and protesting against "suppression of Ukrainianism in Czechoslovakia and Roumania."

The meeting was sponsored by the Ukrainian National Organizations and its regional committee known as the ODWU, headed by Walter Bukata of Elizabeth, who presided.

Rev. Alexander Kuman, pastor of Ukrainian Presbyterian Church of Newark, charged "a great injustice was done the Ukrainians by the allies and the League of Nations, when the claims of the Poles to autonomy were universally recognized and lavishly rewarded, while those of the Ukrainians were ignored or forgotten."

Faith in Democracy

Rev. Dr. Vladimir Klodnycky, pastor of Ukrainian Orthodox Church of this city, asserted "that while Europe today has temporarily lost its sense of balance and dictotors hold sway we have faith in the democratic powers to right any wrongs. We certainly can expect nothing beneficial from either Hitler or Mussolini; we have no faith in either."

Other speakers were Timothy Rudy of Belleville, Dmytro Halychyn of Jersey City, national secretary of the Ukrainian National Organizations, and Volodymyr Dushnyk, editor of the Ukrainian Nationalist.

(Newark Evening News, March 21, 1938)

POLES ASSAILED BY LITHUANIANS AT RALLY HERE

2,500 at Cooper Union Brand Them Aggressors and Condemn Officials for Accepting Demands

A resolution attacking Poland for forcing Lithuania to yield to Polish demands backed by bayonets, and demanding that the United States government immediately sever all trade, consular and diplomatic relations with Poland, was adopted yesterday at a protest meeting held under the auspices of the American Committee for the Defense of Lithuania in Cooper Union, Eighth Street and Fourth Avenue. More than 2,500 persons attended and hundreds, unable to get in, were turned away.

The meeting further demanded that Poland be expelled from the League of Nations for its alleged violations of the Covenant of the League, the treaties on minorities' rights, the Kellogg-Briand Peace Pact and the Treaty of Suvalkai.

The resolution stated that the meeting condemned "most vehemently the dictatorial Polish government's acts of aggression against Lithuania and the oppression of Lithuanian, Ukrainian and Jewish minorities within Poland."

Speeches Made in Lithuanian

Speakers, talking in Lithuanian, discussed the means which could be used to force Poland to change her attitude toward Lithuania. The Polish government presented the Lithuanian government with an ultimatum which demanded that Lithuania recognize Polish possession of Vilno, and re-establish normal diplomatic and commercial relations between the two countries which have beeen strained for the last eighteen years.

Copies of the resolution were ordered sent to President Roosevelt, Secretary of State Cordell Hull, members of Congress and representatives of the governments of Great Britain, France, the Soviet Union, Lithuania, Poland, Latvia, Estonia and of the League of Nations.

Anthony Shalna, president of the Bar Association of Cambridge, Mass., spoke on the racial and cultural contributions which the Lithuanian people had made, their position in the United States, and the part they had played in the development of America.

Lithuanian Officials Attacked

Other speakers who attacked the Polish government for using threats to make Lithuania yield and the Lithuanian government as well for yielding, were R. Mizara, editor of the Lithuanian daily, "Laisve"; Josef B. Laucka, editor of the Lithuanian weekly, "America"; Chief Justice William F. Laukaitis of the Traffic Court of Baltimore, the Rev. Jonas Balkunas and Eugene Lachowitsch, edfitor of the Ukrainian daily, "Svoboda."

During the meeting a collection of $1,147.15 was made to carry on the work of the committee.

(New York Herald Tribune, March 21, 1938.)

САТУРН — ЦІКАВА ПЛАНЕТА.

Французький письменник і поет Віктор Гіго писав про Сатурна: „Брило могутня, зоре жалібна". А прозою ще інші вчені висловлювалися про Сатурна. Нпр. астрольог граф Де Буленвілє твердив, що колиб Сатурн був так близько Землі, як наш Місяць, то „Земля дуже похолодніла би, зісохла би, звірі жилиб дуже коротко, а люди булиб такі злобні, що один одного не стерпів би". Просто бачили в Сатурні якусь потвору.

Сьогодні про Сатурна вже так погано не думають. Бо добре можемо бачити Сатурн люнетою, можемо оглядати його фотографії.

Вже й невеличкою люнетою можна доглянути багато цікавого, а передівсім те, що Сатурн окружений перстенем. Це одинока планета, що має перстень, тому ще й ньогодні нею так цікавляться, тому виглядає якась таємнича, якась затрівожливо інакша від решти товаришок Сонця. Астрономи, щоправда, здогадуються, що є і сонця окружені перстенями, як нпр. одна із зір сузіря (констеляції) Персея відзначається тим, що її блеск хитається дивно. Та про те можемо говорити лише на основі рахунку і теорії. Сатурна і його перстень можемо бачити люнетою.

З чого збудований Сатурнів перстень ще докладно невідомо. Відомо, що це неоднородня брила, а складається з мілionів або і міліярдів брил, що кружляють довкола планети. Ще невідомо, які великі ті брили. Відомо лише, що вся маса перстеня кількасот разів менша від маси Землі, що перстень цей грубий ледви кільканацять миль. В роках, коли перстень бачимо не скісно, лише „з канту" — він майже зникає.

Походження перстеня мабуть доволі прозаічне. Це попросту „бувший" Місяць Сатурна, який занадто наблизився до планети та розсипався наслідком її притягання на дрібні частиночки.

Останніми роками вдалося змірити температуру поверхні Сатурна. Виявилося, що вона трохи зависока. Так виглядає, начеб Сатурн, крім того тепла, яке дістає від Сонця, сам також витворював тепло, начеб його поверхня не зовсім була холодна. Та те „тепло" дуже проблематичне і мало гріє. А саме температура поверхні Сатурна виносить яких 150 ступнів морозу, а може й нижча. Ті кільканацять ступнів ріжниці кажуть здогадуватися, що планета витворює трохи тепла самостійно.

Легко це сказати, що на поверхні Сатурна є мороз, коли в дійсності те, що ми бачимо, не є поверхнею Сатурна, так як говоримо нпр. про Землю, Місяць чи Марса. Ввесь Сатурн окружений дуже грубою верствою хмар і ми бачимо лише ті хмари. Коли воно так, можемо потішитися, що можливо під тими хмарами не є так дуже холодно, бож і на Землі понад хмарами є дуже холодно. Можемо сподіватися, що на Сатурні тепло, одначе те тепло дає Сатурнові не Сонце, а власна гаряча поверхня планети — така сама, як на Землі, отже застигла у скелі — Сатурнова шкаралуща.

Сатурнове повітря, хоч довкола є хмари, не є зовсім непрозоре. Проміні Сонця продістаються доволі глибоко у Сатурнові хмари і, відбиваючись від них, а може і від твердої Сатурновою поверхні, вертаються назад. Деякі з них доходять до Землі. Їх аналіза при допомозі люнет дозволяє відкрити шлях, який вони зробили в Сатурновій атмосфері, й описати пригоди, які стрінули такий промінь. Отже описати його стрічу з такими чи іншими атомами або частиночками ґазу. **Так астрономи довідалися завдяки соняшним проміням про те, що діється на Сатурні.**

Одним із цікавіших вислідів такої аналізи соняшних проміів, відбитих від Сатурна, було ствердження, що в атмосфері тієї далекої планети є **дуже багато метану й амоняку.** Спеціяльно цей другий ґаз є мабуть не дуже приємним складником атмосфери. Бож тяжко жити, пчихаючи від ранку до вечора. Очевидно, те, що в Сатурновій атмосфері є амоняк, не виключає ще органічного життя, бо на Землі ріжні парісти (мохи) та бактерії живуть у далеко гірших умовинах. В усякому випадку про творення якоїсь кольонії для людей на Сатурні тяжко мріяти. Зрештою чи є на Сатурні життя, чи його там нема — це лише словні спори. Фактом є, що атмосфера тієї далекої планети дуже ріжниться від нашої та що не кожне „повітря" є добре для віддихання. Добре, що давні астрольоґи не знали про той амоняк. Булаб це ще одна понура прикмета планети про її „небезпечну поверховність".

Та ті небезпеки мабуть не зовсім фантастичні. Певно менше грізні ніж на Юпітері, який всеж втішався в астрольоґів доброю славою, одначе грізніші, ніж на Землі. Трапляється час від часу, що на „поверхні" планети можна бачити ясну або червоно забарвлену велику пляму. (На Юпітері трапляється це значно частіше). Це, здається, хмари або заграви великих вульканічних вибухів. Треба памятати, що Сатурн багато більший від Землі і що вибух вулькану, який на Землі утворив би хмару проміру кількасот миль і був би вже великою катастрофою на Землі, на Сатурні був би дрібною подією. Хмара диму та попелу, яка на Сатурні, або на ще більшім Юпітері, повстає після великого вульканічного вибуху, займає простір із проміром пару тисяч миль і більше. Це такі великі події, що астрономи навіть здогадуються, що всі комети це, так сказати, стрільна, викинені вулканами на Юпітері. Це недоказане, а всеж булаб то величезна сила, колиб могла викидати великі маси матерії у міжпланетарні простори.

У велитенській віддалі від нас, на планеті майже сто разів більший від Землі, окружений атмосферою, що є мішаниною „неприємних ґазів" і таємним перстенем діються великі геологічні перевороти, а радше сатурно-льогічні. Вони є лише дрібною, щоденною частинкою історії Сатурна. Вірмо, що мрії про міжпланетарні подорожі здійсняться, а тоді зблизька зможемо оглянути ті перевороти...

МИХАЙЛО КОЗЛОВСЬКИЙ ПЕРЕХОДИТЬ НА НОВУ КАНЦЕЛЯРІЮ

Михайло Козловський, що веде вже від довшого часу бизнес асекураційний і земельний, переніся недавно на нову канцелярію, а саме під адресу: 52 Jones Street у Нюарку, Ню Джерзі.

Він спеціялізується в асекурації, продажу землі й корабельних карт. Він продає всякого роду обезпечення проти огню хатної обстанови, домів, автомобілів, обезпечення життєве, проти відповідальности власника дому чи комірника, забезпечення бондів та виставових шиб. Він теж вишукує й продає відповідні доми, фарми й приміщення на крамниці й інші бизнеси. Він дістає для пасажирів корабельні карти, пашпорти, дозволи на новий візд у країну, дозволи на виїзд і всякі офідейвіти. Він висилає грошові переказы до всіх частин світу. Він є нотарем публичним і як такий засвідчує всякі контракти, повновласти й горожанські папери. Всякому, хто потребує поради або помочі, він уділяє їх радо й безплатно. На всякі спеціяльні справи він звертає особлившу увагу. Його канцелярія відкрита кожного дня від 9. год. рано до 5. сполудня, а в суботу від 9. до 1.

Ідіть за порадою або поміччю до:
MICHAEL J. KOSLOSKI,
52 Jones Street, Newark, N. J.
Телефонуйте: **Mitchell 2-9394.**

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(113)

Бравн вліпив свої очі в Тарзана і дивився на нього трохи підозріло, а трохи з подивом. „Гей, а що ти властиво за один?" — запитався він вкінці. „Цей край збив мене з глузду. Одні люди зникають десь у повітря, а ти знову появляєшся, мов з неба. Скажи мені, чи ти наш приятель, чи може ворог?" „Я ваш приятель", відповів Тарзан переконливо.

„А чого ти бушуєш так по нетрах, не маючи на собі ніякої одежі? Чи ти не маєш у що вбратись, чи може тобі щось бракує?" З тими словами Бравн показав пальцем на голову. „Я Тарзан", відповів Тарзан без найменшої гордости. „Невже?" — закликав глумливо Бравн, не вірячи його словам. „Добре. Коли ти Тарзан, то я Наполеон. Та розкажи нам, що ти знаєш про нетри".

Ще заки Тарзан вспів відповісти на те питання, Бравн запримітив іншу річ. Він побачив віддаленого кількадесять кроків Сборова, який, запримітивши гурт, хотів уже втікати. Та за ним пустився Бравн. Сборов попав у переляк і почав з цілої сили кричати: „Тарзане, Тарзане, зупини його, бо він хоче мене вбити". Бравн дійсно хотів зробити йому кінець.

Тарзан скочив за Бравном і схопив його за руку. „Я обіцяв, що йому нічого не станеться", сказав він. „Що мене твоя обіцянка обходить", відповів гнівно Бравн. „Пусти мене, хай я тому шубравцеві завдам те, на що він собі заслужив". Але Тарзан держав його кріпко. Тоді Бравн другою рукою з цілої сили замахнувся, щоб ударити Тарзана в лице.